

Nationaal Archief
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Nummer Toegang: 2.21.068

**Inventaris van het archief van prof. mr.
P.S. Gerbrandy [levensjaren 1885-
1961], 1900-1961**

Versie: 13-08-2018

A.E.M. Ribberink

Nationaal Archief, Den Haag 1968

This finding aid is written in Dutch.

INHOUDSOPGAVE

Beschrijving van het archief.....	5
Aanwijzingen voor de gebruiker.....	6
Openbaarheidsbeperkingen.....	6
Beperkingen aan het gebruik.....	6
Materiële beperkingen.....	6
Aanvraaginstructie.....	6
Citeerinstructie.....	6
Archiefvorming.....	7
Geschiedenis van de archiefvormer.....	7
Geschiedenis van het archiefbeheer.....	12
De verwerving van het archief.....	12
Verwant materiaal.....	13
Beschikbaarheid van kopieën.....	13
 Beschrijving van de series en archiefbestanddelen.....	 15
A Algemeen.....	15
B Stukken van vóór 1939.....	17
C Stukken uit de jaren 1939 - 1945.....	19
D Stukken uit de jaren na 1945.....	24
ALGEMEEN.....	24
BEVRIJDING EN HERDENKING.....	25
RIJKSEENHEID.....	27
A.R. PARTIJ EN AMBON.....	32
EUROPESE EENHEID, Ds. HASPER, APARTHEID EN DIVERSEN.....	34

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF

Naam archiefblok:

Collectie 155 P.S. Gerbrandy

Archiefbloknummer:

C25060

Omvang:

209 inventarisnummer(s); 3,20 meter

Taal van het archiefmateriaal:

Het merendeel der stukken is in het Nederlands

Soort archiefmateriaal:

Normale geschreven, getypte en gedrukte documenten, geen bijzondere handschriften.

Archiefdienst:

Nationaal Archief

Locatie:

Den Haag

Archiefvormers:

Prof. Mr. P.S. Gerbrandy

Samenvatting van de inhoud van het archief:

P.S. Gerbrandy (1885-1961) was minister-president van de Nederlandse regering in ballingschap te Londen tijdens de Tweede Wereldoorlog. Voor de oorlog was hij hoogleraar recht aan de Vrije Universiteit (VU) en minister van Justitie in het kabinet De Geer (vanaf augustus 1939). Na de oorlog was o.m. hij lid van de Tweede Kamer voor de Anti-Revolutionaire Partij (ARP) (1948-1959), voorzitter van de Raad voor het Rechtsherstel, de Radioraad en lid van het driemanschap dat in 1956 onderzoek deed naar de affaire Greet Hofmans. Het archief bevat een manuscript van de memoires van P.S. Gerbrandy, enkele stukken uit de vooroorlogse periode, stukken uit Londen (waaronder particuliere en politieke brieven, redevoeringen voor Radio Oranje). Voorts brieven uit de naoorlogse periode en stukken over herdenken, over Gerbrandy's oppositie tegen de politiek ten aanzien van Nederlands-Indië (waaronder correspondentie met onder meer Gerretson en artikelen van Gerbrandy), stukken inzake Europese samenwerking en de Apartheid in Zuid-Afrika.

Aanwijzingen voor de gebruiker

OPENBAARHEIDSBEPERKINGEN

Deels openbaar, deels niet openbaar. Betreft inv.nr. 91A

BEPERKINGEN AAN HET GEBRUIK

Reproductie van originele bescheiden uit dit archief is, behoudens de algemene regels die gelden voor het kopiëren van stukken, niet aan beperkingen onderhevig. Er zijn geen beperkingen krachtens het auteursrecht.

MATERIËLE BEPERKINGEN

Het archief kent geen beperkingen voor het raadplegen van stukken als gevolg van slechte materiële staat.

AANVRAAGINSTRUCTIE

Openbare archiefstukken kunnen online worden aangevraagd en gereserveerd. U kunt dit ook via de terminals in de studiezaal van het Nationaal Archief doen. Om te kunnen reserveren dient u de volgende stappen te volgen:

1. [Creëer een account of log in.](#)
2. Selecteer in de archiefinventaris een archiefstuk.
3. Klik op 'Reserveer' en kies een tijdstip van inzage.

CITEERINSTRUCTIE

Bij het citeren in annotatie en verantwoording dient het archief tenminste éénmaal volledig en zonder afkortingen te worden vermeld. Daarna kan worden volstaan met verkorte aanhaling.

VOLLEDIG:

Nationaal Archief, Den Haag, Collectie 155 P.S. Gerbrandy, nummer toegang 2.21.068, inventarisnummer ...

VERKORT:

NL-HaNA, Gerbrandy, 2.21.068, inv.nr. ...

Archiefvorming

GESCHIEDENIS VAN DE ARCHIEFVORMER

Pieter Sjoerds Gerbrandy werd op 13 april 1885 geboren te Goëngamieden, gemeente Wijmbritseradeel. Het ouderlijk huis was een normale Friese zathe, alleen waren de dakpannen blauw, en niet rood zoals bij de andere boerderijen en was het melkvee niet, zoals ter plaatse gebruikelijk was, zwart- doch roodbont. De vader Sjoerd Joukes Gerbrandy 1846 - 1904, die graag had willen studeren, was godsdienstig vaag en politiek conservatief geweest, totdat zijn naar kennis en cultuur dorstende ziel was gegrepen door het profetisch woord van Abraham Kuyper. Sindsdien had hij, naast de plichtmatige zorg voor zijn bedrijf, slechts ijver voor het herleven van het positief belijden en voor de invloed van het geloof op Staat, bedrijf en beroep. Hij was sinds 1880 gemeenteraadslid en van 1890 tot 1904 wethouder van Wijmbritseradeel. Van 1892 tot zijn overlijden was hij lid van de provinciale staten van Friesland. In die functie was hij een collega van Jelle Troelstra, wiens vrijzinnigheid zijn waardering niet had, doch wiens zoon Pieter Jelle als mens en als fries dichter grote indruk maakte op de jonge Gerbrandy's door zijn zin voor vrijheid en recht.

Pieter Sjoerds' moeder was Jeltje Pieters van der Zijl (geb. 1850). Pieter Sjoerds kreeg de voornaam van haar vader Pieter Hommes van der Zijl, een atheïst, die hij niet heeft gekend. Zijn moeders moeder Antje van der Woude kwam uit de kring van de Afscheidenen. Als jong meisje had zij het uiteendrijven van godsdienstige bijeenkomsten door politie en soldateska meegemaakt, de arrestaties en de afschuwelijke inkwartieringen; als grootmoeder wist zij hier nog van te vertellen. De eerste vergadering van de locale dolerenden op 11 september 1887 vond te haren huize plaats; de zondagse bijeenkomsten aanvankelijk op de boerderij van haar schoonzoon S.J. Gerbrandy.

Pieter bezocht de christelijke nationale school te Gauw. Toen er, in dit een 80 inwoners tellend gebuurte, in 1876 een vereniging van Christelijk Nationaal Schoolonderwijs was opgericht, was Sjoerd Joukes Gerbrandy secretaris geworden. Na deze school deden de christelijke normaalschool te Sneek, latijnse lessen van de plaatstelijke gereformeerde predikant P. Eringa en Franse lessen van het Gauwse schoolhoofd J. Wielinga, Pieter in juli 1900 slagen voor het toelatingsexamen tot de 2e klasse van het gereformeerde gymnasium te Zetten in de Betuwe. Samen met zijn jongere broer Hiskis trok hij naar dit internaat, dat in die tijd onder leiding stond van de directeur-rector Dr. W.H. Kramer en waar, naast goed onderwijs, een frisse kameraadschappelijke- en sportieve sfeer gevonden werd.

In juli 1904 haalde Pieter het eindexamen gymnasium- en B en in september 1904 volgde de inschrijving als student in de rechten aan de Vrije Universiteit te Amsterdam. Na het propaedeutisch examen op 3 maart 1905 vervulde de loteling Gerbrandy uit de gemeente Wijmbritseradeel, lang 1.601 meter, zijn militaire dienstplicht als soldaat bij het 9e regiment infanterie te Leeuwarden. Hij weigerde de officers- en onderofficiersopleiding. Bij de manoeuvres maakte

hij de bij de troep zeer geziene kapitein L. ... J.K. Thompson mee, een uitermate vakbekwaam officier, die er o.m. niet voor terugschrok de bepakking van uitgeputte rekruten over en op zich te nemen.

In december 1905 hervatte Pieter Sjoerd zijn studie te Amsterdam. Hij werd catechisant bij de sociale voorman ds. J.C. Sikkel, met wiens oudste dochter Hendrina Elisabeth hij zich in mei 1908 verloofde. In juli 1910 werd het doctoraal examen afgelegd en de promotie volgde op 28 januari 1911 met een economisch-juridisch onderwerp "Het Heimstättenrecht". Hij huwde op 18 mei 1911 en vestigde zich als advocaat te Leiden. Hij werkte er mede aan de christelijk sociale actie en aan het plaatselijk orgaan van die groep "De Meiboom" en verwierf het etiket "rood" door zijn steun aan stakende arbeiders.

In 1914 vestigde Gerbrandy zich te Sneek, waar hij plaatsvervangend kantonrechter werd, rechtskundig adviseur van de christelijke besturenbond, lid van de huurcommissie en voorzitter van het bestuur van de plaatselijke vereniging voor christelijk nationaal schoolonderwijs. Als reserve-officier bij de landweer riep de mobilisatie ook hem onder de wapenen.

In 1917 werd hij als anti-revolutionair lid van de gemeenteraad van Sneek en in de woelige novemberdagen van 1918 had hij als reserve-kapitein van de landweer het bevel over de vrijwilligers uit Sneek, die naar Den Haag trokken. Bij de vele militaire demonstraties trok men ook op naar het huis van de oude staatsman Kuyper, bij wie men diens lievelingspsalm zong "Hoe zalig is het volk, dat naar Uw klanken hoort". In 1919 werd Gerbrandy plaatselijk commandant van de Bijzondere Vrijwillige Landstorm en in 1920 voorzitter van het provinciaal verband.

Bij de verkiezingen van 1919 volgde het lidmaatschap van provinciale staten van Friesland. Op 13 januari 1920 werd hij als opvolger van zijn stad- en partijgenoot H. Pollema gekozen tot lid van gedeputeerde staten, een functie, die hij tot 1930 bekleedde.

Hij bleek, zo schreef H. Algra, als gedeputeerde een felle, maar merkwaardige vechter. Hij bouwde geen stellingen, waarvan punt voor punt versterkt werd, maar chargeerde. Hij richtte zich met een frontale aanval op het voor hem beslissende punt en had aan de juristerij maling. Groot was zijn gave om moeilijke vraagstukken helder uiteen te zetten en de verkozen oplossing als dwingend voor te stellen. Juridische vergissingen van de oud-liberale griffier werden door Gerbrandy uitvoerig verbeterd. De griffier had getwijfeld aan de waarde van de papieren van V.U.-alumni en kreeg derhalve bij misgrepen op langzaam zalvende, bijna bescheiden toon opmerkingen te horen in de trant van: dat hebben wij op de Vrije héél precies geleerd, want Fabius was daar erg secuur in.

In eigen kring gold deze voorvechter van vrouwenkiesrecht en andere geavanceerde denkbeelden als een buitenbeentje. Hij was spoedig -en niet zelden terecht- ervan overtuigd, dat de meerderheid dwaalde. Daarbij kwam te stade een niet tellen van de gangbare opinie en de felle trouw van een hem in zijn besluitvorming mede bepalende echtgenote.

In 1928 werd hij lid en in 1937 voorzitter van de Radioraad. Voorts was hij voorzitter van de Raad van Beheer van de Nederlandsche Omroep Zender Maatschappij en lid van de Commission juridique de l'Union Internationale de Radio Diffusion. Sinds 1832 was hij lid van de Hoge Raad van Arbeid.

In 1930 verhuisde het gezin Gerbrandy naar Amsterdam, waar mr. P.S. Gerbrandy op 26 september 1930 het ambt van hoogleraar in het handelsrecht, burgerlijk procesrecht en faillissementsrecht aan de Vrije Universiteit aanvaarde met de oratie: "Eenige opmerkingen over de verhouding van handelsrecht en arbeidsrecht". Beknopt vindt men in deze inaugurale rede, zo schreef prof. mr. W.F. de Gaay Fortmand, alles wat Gerbrandy bezig hield: de vragen, die het socialisme aan het Christendom stelt, de noodzakelijkheid de werkelijkheid grondig te kennen en de bij de ontwikkeling passende rechtsvorm te vinden, de eerbied voor het door de betrokkenen zelf gevormde recht, de noodzakelijkheid strijd te vervangen door gemeenschap en dat alles getoetst en gelouterd door het Evangelie.

De studenten onderkenden in de wat robuuste ondervragingen door de nieuwe hoogleraar diens speelsheid en in de schijnbare scherpte een innerlijke goedmoedigheid. Zijn omgang met de studenten was niet bijzonder intens, zonder dat een hinderlijk afstand werd gevoeld. Wie door de muur van zijn druk bezet leven wist heen te stoten, vond een warm hart.

Op 10 augustus 1939 werd hij tegen de wens van zijn partijgenoten in, minister van Justitie in het 2e ministerie De Geer. Onder de brieven, die hij toen van anti-revolutionairen ontving, waren er, die zijn vrouw er toe brachten de post tegemoet te gaan om de correspondentie op te vangen en te verbranden. Gerbrandy was, in tegenstelling tot Colijn, van mening, dat een oorlog zou uitbreken en ons land niet zou sparen. Hij betreurde het dat Colijn, die voor de Eerste Wereldoorlog zijn inziens bijzonder grote verdienste had gehad voor de versterking van de defensie, in de dertiger jaren van mening was, dat er geen oorlog zou komen en dat hij daarom weigerde het militaire potentieel op te voeren.

Na de nationaal-socialistische aanval op Nederland vertrok Gerbrandy, daar de regeertaak alleen kon worden vervuld in het perspectief van de bevrijding, met de regering naar Engeland, waar hij op 14 mei 1940 arriveerde. Op een vraag van een journalist, waarom de ministersgezinnen waren achtergelaten, antwoordde Gerbrandy toen: Onze vlucht geschiedde om redenen van Staat, niet om redenen van persoonlijke veiligheid. Op de weervraag: Prachtig. Maar zal de wetenschap, dat hun familieleden zijn in Nederland, de ministers in Londen niet remmen in hun openbaar optreden? volgde zijn antwoord: Ik bid elke dag. Als de mijnen mochten lijden, lijden ze voor een goede zaak.

Toen De Geer wegtrok, zwichtte Gerbrandy voor betoog en aandrang van vorstin en ambtgenoten. Uit plichtsbetrachting aanvaardde hij het hem opgelegde premierschap en door zijn markante persoonlijkheid, onverzettelijke wilskracht en niet te schokken geloof in de eindoverwinning herstelde hij het Engelse vertrouwen in de Nederlandse regering. Naast het winnen van de voor vrijheid en verdraagzaamheid gestreden oorlog, zag hij als zijn ministeriële plicht het handhaven van de onschendbaarheid van het staatshoofd. Zo vertelde hij aan Meyer Sluysen: "Een der heichste stutten onder het Oranjehuis, zeker in onze verwarde tijd, is de ministeriële verantwoordelijkheid en de onschendbaarheid van ons staatshoofd. Kijk, al zou ik in Nederland terugkomen zo zwart als een moriaan, Hare Majesteit de Koningin moet sneeuwwit zijn. Ik geloof, dat ik het uitverkoren vat ben en dat het mijn taak is het scheepje straks aan de kant te leggen".

Hij was minister-president van 3 september 1940 tot 24 juni 1945, minister van Justitie van 10 augustus 1939 tot 21 februari 1942 en van 23 februari tot 24 juni 1945, minister van Koloniën van 20 november 1941 tot 25 mei 1942 en minister van Algemene Oorlogsvoering van 23 mei 1942 tot 24 juni 1945.

In deze Fries vond de Engelse oorlogsleider Churchill, die, overstelpt door de aanvankelijke overmachtige buitenlandse aanvallen, ook van binnen uit door de voormalige aanhangers van Chamberlain en diens vredespolitiek werd belaagd, de onverzettelijkheid en het vertrouwen, welke hij onder omstandigheden waarin alles wankelde, zo zeer behoefde. Hij bleef hierbij een individualist, een man van invallen, van lievelingsdenkbeelden, een man ook met een helder en onbevagen oordeel, die soms als eerste kwam met initiatieven van groot belang: zo bij de onmiddellijke oorlogsverklaring aan Japan na Pearl Harbour. Gerbrandy was, zo schreef mr. E.N. van Kleffens "a character". De vervaarlijke snor bleek onweerstaanbaar. Wie het eenmaal had gezien tijdens een hevig nachtelijk bombardement kalm in het maanlicht wandelend op Piccadilly, op sloffen, gehuld in een rose kamerjas zou het nooit vergete. Men wist hem onbevreesd en eerbiedwaardig.

Na de bevrijding was hij van 1945 - 1948 voorzitter van de Raad voor het Rechtsherstel en van 1946 - 1950 voorzitter van het Nationaal Comité Handhaving Rijkseenheid. In die laatste functie leidde hij het heftige verzet tegen de losmaking van Indonesië uit het rijksverband.

Een leerstoel in het administratieve recht te Leiden wees hij van de hand.

Van 1948 - 1959 was hij voor de anti-revolutionaire partij lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Hij was klein van postuur, had helle blauwe ogen, was kaal, had een vervaarlijke hangsnor, een hoge stem met slepende uithalen en een spitse geest. Als parlementarier had hij een eigen stijl. In zake zijn moedertaal zij hij: "Ik heb bij mijn Friese familie altijd Fries gesproken en dit doe ik nog. Zij zouden trouwens denken, dat ik rijp was voor een zeker gesticht, wanneer ik het anders deed" (Handelingen 2e Kamer 1951/2 p. 177). Over de staat: "wat de staat eigenlijk is. Een instelling Gods, zoals het huwelijk dat ook is, waar ik niet van mag maken, wat ik wil, maar waarbij ik gebonden ben aan

bepaalde wetten" (a.v. 54/5 p. 1053). "De verantwoordelijke burger verdwijnt. De -van de wieg- tot het graf-mens verschijnt. Hij mag over zijn loon of salaris, hem toekomend voor zijn diensten aan de gemeenschap -het werken voor zich en zijn vrouw en kinderen is voorbij- straks misschien vrij beschikken" (a.v. 57/8 p. 542).

Over de Staten-Generaal: "Men moet begrijpen hoe diep een Parlement, om goed te zijn, moet zijn geworteld in de historie van een Volk" (a.v. 54/5 p. 811). Over de Veiligheidsraad: "Nederland is de mat geworden, waarop dit afschuwelijke instituut zijn vuile voeten afveegt" (a.v. 48/49 p. 1841). Over de geschiedkunde: "Prof. Anema, zeide eens tegen mij: Als ik mij de vraag stel, waarvoor ik het meest geleerd heb, de filosofie of de historie, dan zeg ik: de historie, onthoud dat, jongetje!" (a.v. 52/53 p. 2648).

De kamervoorzitter Kortenhorst kenschetste het kamerlid Gerbrandy als: "Een knoestige dwergeik in het schoon aangeharkte plantsoen van de vaderlandse politiek". Hij draafde, zo zei de kamerpresident, moeilijk in het gareel van discipline. zijn rug verdroeg geen juk. Hij stond kritisch tegenover meningen en adviezen, die van de zijne afweken en was moeilijk van zijn ongelijk te overtuigen. Voor hem was de rechte weg de kortste, hij koos tussen ja en neen en vluchtte niet in het misschien (a.v. 61/62 p. 4).

Op 3 september 1947 werd hem een spreekverbod voor de radio van 2 maanden opgelegd door de regeringscommissaris voor het radiowezen mr. L.A. Kesper, "wegens het aansporen van een hoog gezagsdrager -in casu Van Mook- tot het overtreden van de op hem betrekking hebbende wettelijke voorschriften".

In november 1951 werd hij door de minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen benoemd tot voorzitter van de Televisieraad. Bij zijn 70e verjaardag op 13 april 1955 benoemde H.M. de Koningin hem tot minister van Staat.

In 1956 werd hij, naar aanleiding van publicaties in de buitenlandse- en binnenlandse pers over de Koninklijke familie met prof. Beel en Jhr. Tjarda van Starkenborgh Stachouwer benoemd in een commissie van advies voor het Koninklijk Huis.

In oktober 1959 volgde zijn benoeming tot erelid van de Anti-Revolutionaire Partij, een benoeming waartegen hij zich niet had willen verzetten.

Hij was president-commissaris van Verolme en drager van het grootkruis in de orde van de Nederlandse Leeuw, grootkruis in het legioen van Eer en grootkruis in de Most Excellent Order of the British Empire.

Hij, die zich wist "burger van het Rijk, dat geen einde zal hebben", overleed op donderdagavond 7 september 1961 in zijn woning aan de Haagse Kanaalweg en werd op 12 september op de begraafplaats Oud Eik en Duinen ter aarde besteld.

Zie over hem o.a. Mr. E.N. van Kleffens, H. Algra, Prof. Mr. W.F. de Gaay Fortman, Prof. Mr. I.A. Diepenhorst en Drs. G. Puchinger in *Anti-Revolutionaire Staatskunde*, 31e jg. nr. 10, oktober 1961 "Ter nagedachtenis aan Prof. Mr. P.S. Gerbrandy"; Meyer Sluyser, "Daar zaten wij, impressies over Londen 40-45"; idem, "Bij de dood van Pieter Sjoerd Gerbrandy", *Vrij Nederland* 16 september 1961; de *Handelingen van de Tweede Kamer van de Staten-Generaal* en de onder nr. 3 in deze collectie berustende memoires.

GESCHIEDENIS VAN HET ARCHIEFBEHEER

De nagelaten papieren van Prof. Mr. P.S. Gerbrandy werden in 1961 ten beschenke ontvangen van Mevrouw H.E. Gerbrandy-Sikkel.

DE VERWERVING VAN HET ARCHIEF

Het archief is door schenking verworven.

Verwant materiaal***BESCHIKBAARHEID VAN KOPIEËN***

Inventarisnummers van dit archief zijn niet in kopievorm beschikbaar

BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN ARCHIEFBESTANDDELEN

A ALGEMEEN.

- 1** Overzichten van zijn levensloop en van zijn publicaties, 1941, 1944, februari 1961 en z.d. 1 omslag.
- 2-4** "Herinneringen uit mijn tijd en mijn leven", manuscript-memoires.
- 2** Briefwisseling met de uitgever dr. H.J. Prakke over het plan Gerbrandy's memoires nog in 1960 te publiceren, mei - oktober 1960., 4 stukken.
- 3** Levensherinneringen, hoofdstukken: jeugd, de boerderij, het internaat in Zetten 1900 - 1904, de militaire dienst 1905, studentenjaren 1904 - 1910, het contact met ds. J.G. Sikkel 1906 - 1920 en Leiden 1911 - 1914. Getypt., 1 pak.
- 4** Fragment concept-memoires met bijlagen., 1 pak.
- 5** Paspoorten Rijbewijzen. 1921 - 1931, 1931 september 1940 5 deeltjes.
- 6** Foto's, meest van of met hemself. ~1904 - 1960. 1 pak.
- 7** Oorkonden houdende zijn benoeming tot erevoorzitter van de vereniging het Christelijk Onderwijs te Sneek en tot lid van de British and Foreyn Bible Society, 29 september 1930, 5 maart 1945. 1 katern en 1 kaart.
- 8** "Carte de délégué" voor de "Conférence européenne des radio-communications Lucerne 1933". 1 stuk.
- 9** Oorkonde houdende zijn benoeming tot erelid van het Amsterdamse studentengenootschap Demosthenes, 11 november 1947. 1 stuk.
- 10** Oorkonde houdende zijn benoeming tot eredoctor van de universiteit van Edinburg, met de tekst van de toespraken. 6 juli 1951. 1 stuk en 1 katern in een koker.
- 11** Koninklijk besluit houdende zijn benoeming tot minister van Staat en de studie van E. van Raalte, minister van Staat, Themis, 1915, met opdracht, april - mei 1955. 1 omslag.

- 12** Oorkonde houdende zijn benoeming tot lid van het studentencorps van de Vrije Universiteit.
21 oktober 1955. 1 stuk in koker.
- 13** Oorkonde houdende zijn benoeming tot ereridder-grootkruis van de Most Excellent Order of the British Empire door koningin Elizabeth II.
12 maart 1958. 1 stuk.

B STUKKEN VAN VÓÓR 1939.

- 14** Briefkaarten van zijn echtgenote,
1923 - 1938. 1 pak.
- 15** Briefkaarten van zijn zoon Sjoerd en van zijn andere kinderen,
1928, 1931 - 1938. 1 pakje.
- 16** Briefkaarten van hem aan zijn kinderen,
1929 - 1936. 25 stuks.
- 17** "De tegenwoordige stand van den schoolstrijd", Amsterdam,
gedrukte tekst van zijn lezing voor het district Leeuwarden van het
gereformeerd schoolverband. Met enige manuscripten-bijlagen.
1918 1 omslag.
- 18** "De verhouding van besturen en personeel", gepubliceerde tekst
van een op 25 mei 1920 te Leeuwarden gehouden rede.
1920 1 deeltje.
- 19** "Lijkverbranding". Referaat voor de Calvinistische Juristen
Vereniging,
28 mei 1924. 1 deeltje.
- 20** "De organisatie onzer propaganda", verkorte gedrukte tekst van
zijn rede voor de A.R. Partij,
oktober 1924. 1 deeltje.
- 21** "De overeenkomst van Londen", artikel van zijn hand over het
Dawes-verdrag van 9 en 16 augustus 1924. Overdrukken uit
Stemmen des Tijds.
1924 2 katernen.
- 22** "Het wezen van het communisme", gedrukte tekst van zijn rede
voor de Bondsdag van de gereformeerde jongelingsverenigingen.
Mei 1930. 1 deel.
- 23** "Vakorganisatie van patroons (ondernemers) onder eigen banier".
Gepubliceerde tekst van zijn lezing voor het congres van
Christelijke ondernemers-vakorganisatie.
Oktober 1931. 1 deeltje.
- 24** "Nieuwe vormen van samenwerking tussen kapitaal en arbeid. De
glasfabriek Leerdam", artikelenserie door P.S. Gerbrandy in het
orgaan van het C.N.V. De Gids met de nummers maart - augustus
1932 van "Toenadering", orgaan van de christelijke fabrieks- en
transportarbeiders, met artikelen in deze.

-
- april - juli 1932. 1 pak.
- 25** "De radio-omroep-conferentie van Lucerne (15 mei - 19 juni 1933)",
overdruk van Stemmen des Tijds.
1933 1 katern.
- 26** "Het vraagstuk van den radio-omroep", door prof. mr. P.S.
Gerbrandy, Kampen
1934. 1 deel.
- 27** "Volksleven en staatkundig beleid". "Het gezag in de
maatschappij". "Enkele gedachten over de verhouding van
christendom en maatschappij". "Geen Arbeid". "De betekenis van
de komende verkiezingen", geschreven en getypte tekst van
lezingen op de Gereformeerde Dag te Brussel, voor de N.C.S.V. en
anderen,
November 1932, april 1934 en z.d. 1 omslag.
- 28** "De invoering der burgerlijke wetgeving op 1 oktober 1838",
herdenkingsrede door prof. mr. P.S. Gerbrandy. Overdruk.
1 deeltje.
- 29** "Het B.W. en het administratief recht van 1838 tot heden (art. 625,
onrechtmatige overheidsdaad)", door P.S. Gerbrandy. Overdruk uit
het gedenkboek Burgerlijk Wetboek.
1938 1 deeltje.
- 30** "Een terugblik op het nederlandsche rechtsleven der laatste
vijfentwintig jaren", door P.S. Gerbrandy. Overdruk Stemmen des
Tijds.
1938 1 deeltje.
- 31** "Groot- en Kleinbedrijf", memorandum aan de Raad voor het
Grootwinkelbedrijf door prof. mr. P.S. Gerbrandy.
(1938). 1 deeltje.
- 32** "Television in its genesis" door P.S. Gerbrandy. Overdruk van
Copyright.
(1939). 1 deeltje.

C STUKKEN UIT DE JAREN 1939 - 1945.

- 33** Spotprent op het kabinet De Geer. Weekblad De Groene, 27 januari 1940. 1 deeltje.
- 34** "Verplaatsingsvoorschriften voor het regeringsapparaat". Verzegelde enveloppee. 1939, 1940. 1 omslag.
- 35** "Commentaar op de Aanwijzingen in geval van een vijandelijken inval, vastgesteld door de Raad van Ministers in mei 1937". Getypt. Mei 1943. 1 katern.
- 36** Pas voor de vesting Holland. 10 mei 1940. 1 stuk.
- 37** Beschikkingen van de opperbevelhebber van land- en zeemacht inzake het internen van duitse mannen. 12 - 14 mei 1940. 2 stukken.
- 38** Koninklijk besluit houdende zijn ontslag als minister van Justitie en zijn benoeming tot minister van Koloniën met ingang van 25 februari 1942. Afschrift. Februari 1942. 1 stuk.
- 39** "The list of the Netherlands Government". "Diplomatic list", overzichten van de samenstelling van het Nederlandse staatsapparaat in Londen. Gedrukt. Mei 1944, maart 1945. 2 deeltjes.
- 40** Telegram en ontwerp-besluit betreffende de samenstelling van het na-oorlogse parlement. September 1944 en z.d. 8 stukken.
- 41** Berichten omtrent zijn gezin, begeleidbrieven en briefwisseling over de mogelijkheid met zijn vrouw en kinderen te corresponderen. November 1940 - april 1944. 1 omslag.
- 42** Brieven van zijn echtgenote. Juli 1943 - december 1944. 1 omslag.
- 43** Brieven voor zijn zoons. 2, 21 november en 7 december 1942. 3 stukken.
- 44** Brieven van mevrouw Gerbrandy-Sikkel aan mevrouw J. Ramondt-Weyna te Schoondijke.

-
- Februari 1943 - augustus 1944. 1 omslag.
- 45** Brieven aan koningin Wilhelmina met gelukwensen voor haar verjaardag en voor de jaarwisseling. Doorslagen en concepten. Augustus - december 1941. 1 omslag.
- 46** Telegram, brieven en foto van, en brieven aan prinses Juliana en prins Bernhard. Augustus 1940 - mei 1941. 1 omslag.
- 47** Brieven van de minister van Waterstaat ir. J.W. Albarda, 17 januari 1941 - 3 februari 1942. 5 stukken.
- 48** Ontwerp- "suggestions" van de nederlandse regering over het Handvest van de Verenigde Naties en nota van de ambassadeur te Washington in deze met begeleidbrief van de minister van Buitenlandse Zaken E.N. van Kleffens. Getypt. December 1944, maart 1945. 2 katernen met bijlagen in 1 omslag.
- 49** Briefjes van en aan de ministers. Oktober 1940 - februari 1942. 1 omslag.
- 50** Brieven van het Regent Institute met engelse taallessen en aanwijzingen. Getypt en gestencild. December 1941 - juni 1942. 1 pak.
- 51-56** Briefwisseling, april 1940 - februari 1942. 6 omslagen.
- 51** Abr - Aro
H.S. Abrahamson (H.S. Ashton) (The Netherlands at War);
prof. mr. A. Anema;
dr. J.P. Arendzen;
M.L. Aronstein.
- 52** Bab - Bee
dr. W. Babinaki, pools gezant;
Basque National Council;
minister Joseph Beck;
amici Bedfordienses;
Beelaerts van Blokland;
J. Beeker;
H. Beets.
- 53** Ber - Dor
gezantschap Bern;
L.P. de Boer;
J.W.F. Boissevain;
J.M. de Booy;
Buddhist World;
wachtmeester Van Buren;
Christelijke Onderwijzersvereniging Batavia;
W. Couvreur;
ds. J. van Dorp.

54

Eer - Jew

J. Eerdmans;
prof. D. van Embden;
generaal De Gaulle;
dr. C.C. Gischler en E.F. Ferwerda, Ned. Scheepvaart
en Handelscommissie;
C.H.L. Goldschmidt;
N. Haller-Brauchly;
M.G. Hoekveld;
E. d' Hollosy;
D. Hudig;
W. Huitema;
Jewish Federation.

55

Kess - Oos

J.B. Aug. Kessler;
Robert Kiek;
K.L.M.;
mr B.W. Kroon;
capitaine P.O. Lapie;
Hendrik van Loon;
A. Loudon;
dr. R. Mainzer;
M. Maris;
W.C. van Meurs, Ned. Journalisten Kring, Batavia;
A. Milhade;
mr. P.J. Moeton;
J.M. de Moor;
D. Morton'
A. van Namen;
W.H. Oosten.

56

Ott - Zwa

P.F.S. Otten;
ir. A. Philips;
H. Pierlot;
dr. J.L. Polak;
W. Chr. Posthumus Meyjes;
S.E. van Praag;
H.G.A. Quarles van Ufford;
André Roy;
G. de Ruiter;
P. Rijkens;
B. van Rijn;
S.J. Sas;
J.W. Schorer;
J.A. Schurman'
G. Seppen;
generaal Sikorski;
N.C. Slotemaker de Bruine;
Stadswacht, Batavia;
goeverneur-generaal van Starkenborgh;
Joh. v.d. Steur;
B. van der Stok;
J.R. van Stuwe;
Marjory Taylor;
John R. Temple, Bible Society;
dr. J. Ubels, gereformeerde kerken van Ned. Indië;
mevrouw Verbrugge van 's-Gravendeel;
Mairie Vreede;

Van Weeren, Christelijke Onderwijzersbond, Batavia;
 P. Wertheim;
 J.H. Wiersum;
 H.P.L. Wiessing;
 Ch de Wit, gereformeerde kerk Anglefield;
 W. van Wijk de Vries;
 Dick A. de Young;
 S. van Zwanenberg.

- 57-63** Teksten van zijn redevoering, 1940 - 1945. 6 omslagen.
- 57-62** Teksten van zijn toespraken voor Radio Oranje, 1940 - 1945, gestencild en getypt.
- 57** 10 augustus 1940 - 31 december 1940.
  - 58** 3 april 1941 - 31 december 1941.
  - 59** 13 januari 1941 - 31 december 1942.
  - 60** 1 januari 1943 - 8 december 1943.
  - 61** 9 april 1944 - 31 december 1944.
  - 62** 9 januari 1945 - 30 mei 1945.
- 63** Teksten van- en aantekeningen voor zijn toespraken elders. Gedrukt en geschreven, 21 januari 1941 - 14 februari 1945.
- 64** Teksten van zijn publicaties in kranten en tijdschriften. Gedrukt en geschreven, mei 1941 - september 1944. 1 pak.
- 65-68** Krantenknipsels, foto's en uittreksels betreffende zijn optreden. September 1940 - juni 1945. 4 delen.
- 65** september 1940 - januari 1942 (met index).
  - 66** januari 1942 - september 1943.
  - 67** mei 1944 - oktober 1944.
  - 68** oktober 1944 - juni 1945.
- 69** Rapport "Het vierde oorlogsjaar mei 1843 - mei 1944". Getypt, z.d. 1 katern.
- 70** Brochures "Conditions in occupied territories", "German Banks", "King Leopold's loyal co-operation with allies in Flanders", "Belgian-Dutch relations" en "Some aspects of post-war problems in the Netherlands East Indies". Gedrukt en één stencil. 6 katernen en 1 omslag.
- 71** Artikelen "The Ideological background to Vichy France", "French North Africa", "La condamnation de Pucheu", "France Resurgent" en "French Problem". Gedrukt en getypt. 1942 - 1944. 1 omslag.
- 72** Brochures "German documents ... on Norwegian nationals", "La

norvege résiste", "Norway's foreign relations" en "The Norseman".
Gedrukt.

1941 - 1943.

5 deeltjes in 1 omslag.

73

Brochures "The Yugoslav-Italian Frontier", "Slovenia", German
massacres in occupied Czechoslovakia" en adreslijst
Tsjechoslovaakse regering. Gedrukt.

1943 - 1944.

4 deeltjes in 1 omslag.

74

Foto's van W. Churchill, Lord Alexander, sir. J. Anderson, Clement
Attlee, Benes, Ernest Bevin, ambassadeur Bogomolov, S.M. Bruce,
Anthony Eden, Eisenhower, De Gaulle, kardinaal Hinsley, Herbert
Morrison, generaal Sikorski en generaal Smuts, met biografische
aantekeningen,
z.d.

1 omslag.

75

Redevoeringen, publicaties en biografische gegevens van de
amerikaanse vice-president Henry Wallace. Knipsels, stencils,
fotocopieën.

1942 - 1943.

1 omslag.

76

"Na-oorlogse opbouw", publicaties betreffende de na-oorlogse
problemen. Gedrukt en getypt.

1940 - 1945.

1 pak.

77-83

Kranten, persoverzichten en knipsels.

1940 - 1945.

6 pakken.

77

houdende redevoeringen van W. Churchill, december
1940 - december 1941.

78

houdende redevoeringen van W. Churchill, december
1941 - december 1944.

79

houdende redevoeringen van generaal Smuts, oktober
1943 - mei 1945.

80

betreffende de redevoeringen en het optreden van
Hitler, juni 1941 - november 1944.

81

"Review of the foreign press, the USSR and the Far
East", november 1941 - januari 1943.

82

"United States Memoranda", januari 1942 - juli 1943.

83

"Latin American memoranda and economic notes",
januari 1941 - december 1942.

D STUKKEN UIT DE JAREN NÀ 1945.**ALGEMEEN.**

- 84** Proces-verbaal van de overdracht van het beheer van het departement van Justitie aan mr. H.A.M.T. Kolfshoten, met begeleidbrief.
26 juni 1945. 2 stukken.
- 85** Voorlopig perszuiveringscertificaat.
25 april 1946. 1 stuk.
- 86** Brieven over verzekering, huizenbeheer en pensioen, 1945, 1959. 1 omslag.
- 87** Brief en reproducties van de oorlogsschilder Frank E. Beresford.
6 februari 1946. 1 omslag.
- 88** Tekst van zijn rede "Het Christendom en het persoonlijk leven".
(1947). 1 katern.
- 89** Brieven inzake zijn visie op P.J. Troelstra en over de relatie Calvin - Servet. Met bijlage.
10 mei 1960 - 5 januari 1961. 3 stukken.
- 90** Brieven van Churchill, De Gaulle, A. Eden, prof. D. Cohen, prof. D.W. Brogan en A.W.L. Tjarda van Starkenborgh Stachouwer,
april 1955 - januari 1961. 1 omslag.
- 91** Stukken ontvangen en verstuurd als lid van het driemanschap inzake de aangelegenheden van de koninklijke familie.
1956 - 1957. 1 pak.
- 91A** Handmatige notities van Gerbrandy betreffende de Hofmans-affaire 1951 8 vellen
[Openbaarheid beperkt tot 01-01-2099](#)
Openbaar 5 jaar na overlijden prinses Beatrix
Uitgenomen uit inv.nr. 91
- 189** Stukken afkomstig van G.F. Boulogne betreffende de kandidatuur van Gerbrandy voor de Tweede Kamer,
1948. 1 omslag.
- 190** Ingekomen visitekaartje van generaal Ch. de Gaulle, president van de Franse republiek, houdende dankbetuigingen voor felicitaties.
3 februari 1961. 1 stuk.
- 191** Correspondentie met A.A. Ch. Bakker te Groningen over de vraag in

hoeverre de beginselen van de Stichting Rijksbehoud in strijd zijn met de gereformeerde beginselen.
1951. 1 omslag.

192 Ingekomen brief van A. Anema over de verhouding tussen calvinisme en rationalisme als stuwende kracht in de richting van volkssoevereiniteit, met aantekeningen van Gerbrandy over Hyacinthe Loyson, de onafhankelijkheidsverklaring van de Verenigde Staten en de verhouding tussen Jean Jacques Rousseau en Althuisen.
30 januari 1946 en z.j. 1 omslag.

193 Ingekomen brief van P.C.D. van den Bergh een exposé omtrent de handelingen van W.A. Grottenberg en C.P.M. Romme in de affaire Remaco,
1947. 2 stukken.

BEVRIJDING EN HERDENKING.

92 Bevrijdingsnummers van Trouw en Vrij Nederland en herdenkingsnummers van het Zeeuws Dagblad, De Maasbode e.a. met beschouwingen van prof. Gerbrandy.
1945, 1946 en 1954. 1 pak.

93 Tekst van zijn rede te Amsterdam bij de herdenking van de bevrijding, met bijlage.
Mei 1946. 1 katern.

94 Reproductie van het memoriedrieluik aangebracht in de Middlesex Guildhall Westminster op 2 juni 1947. Druk.
2 juni 1947. 1 rol.

95 "De strijd der regering in Londen en de strijd van het Nederlandse volk 1940 - 1945", tekst van een lezing te 's-Gravenhage voor het Voormalig Verzet. Met bijlagen.
13 december 1946. 1 omslag.

96 "Koningin Wilhelmina in Engeland", ontwerp-hoofdstuk voor "Onderdrukking en Verzet" met bijlagen en de concepten van andere hoofdstukken over de tijd te Londen.
1952, 1953. 1 pak.

97 "Koningin Wilhelmina in Londen", "Prinses Wilhelmina 75 jaar", teksten van een lezing en artikel.
Augustus 1955, januari 1959. 1 omslag.

98 "Mr G.J. van Heuven Goedhart", tekst van een artikel voor Vrij Nederland,

-
- januari 1958. 1 omslag.
- 99** Tekst van lezingen en redevoeringen over Churchill, brieven van H.S. Abrahamson en engelse bladen met biografische gegevens over Churchill.
1954 - 1958. 1 pak.
- 100** "Het verzet en zijn slachtoffers. De stichting 1940 - 1945", tekst van een radiotoespraak.
27 april 1955. 1 omslag.
- 101** Tekst van zijn herdenkingsrede in de Ridderzaal te 's-Gravenhage op
5 mei 1955. 1 omslag.
- 102** "Herinneringen 1940 - 1945", "De Londense tijd van de Nederlandse Regering", "Regeren zonder en met parlement", Teksten van spreekbeurten.
Oktober 1952, maart 1955, maart 1958. 1 omslag.
- 103** Tekst van zijn rede bij de plechtige overdracht van de herdenkingsklok op de Waalsdorpervlakte, met foto's en verslagen.
30 april 1959. 1 omslag.
- 104** Tekst van zijn rede bij de onthulling van het monument ter ere van de 101ste Airborne Division te Veghel, met bijlagen.
17 september 1959. 1 omslag.
- 105** Tekst van zijn rede te Eindhoven ter herdenking van Radio Herrijzend Nederland.
3 oktober 1959. 1 omslag.
- 106** "Herdenking stichting Oranje Hotel", tekst van zijn rede.
10 oktober 1959. 1 katern.
- 107** Artikelen "De verlossing" en "5 mei 1945 - 5 mei 1960" voor de oud-verzetsbladen "Anntreden" en "Voormalig Verzet Nederland".
Concepten met bijlagen.
Maart 1960. 1 omslag.
- 108-111** Briefwisseling met en over de parlementaire enquête-commissie regeringsbeleid
1940 - 1945. 4 omslagen.
- 108** Brieven van en aan de commissie, met bijlagen. Maart 1948 - november 1954 .
- 109** Briefwisseling over het werk van de commissie met ir. J.W. Albarda, G. Bolkenstein, J.Th. Furstner, mr. C.H.J.F. van Houten, E.N. van Kleffens (met bijlagen), L.G.L. van der Kun, ir. O.C.A. van Lidth de jeude, J.W. Meyer-

- Ranneft (met brief Ruys de Beerenbrouck), Nuboer, F. van 't Sant en dr. J.M. Somer. Februari 1947 - december 1954.
- 110** Brieven en nota's van en aan de ambassadeurs te Londen en Brussel, het Rode Kruis en O.C.A. van Lidth de jeude over de hulp van gevangenen en geïnterneerden. Met bijlagen, juni 1946 - juli 1947.
- 111** Brief van G.N. Clark, Oxford, en dagbladen met commentaar op het verslag van de commissie. 24 december 1950, 26 mei 1951.
- 112** Verslag van het vraaggesprek over Colijn met prof. Sneller en dr. Wieringa. Getypt, met bijlagen. 14 april 1950. 1 katern.
- 113** Briefwisseling met dr. J.M. Somer over de S.D. 'er Proebsting en manuscript van het boek "Zij sprongen in de nacht". Januari 1948, juli, augustus 1950. 1 omslag.
- 114** Nota van G.J.J. Wouters over zijn aftreden als gouverneur van Curaçao. September 1957. 1 katern.
- RIJKSEENHEID.**
- 115** Oprichtingsacten van het Nationaal Comité Rijkseenheid en van de stichting Voorlichting Buitenland en concept-acte van opheffing van de stichting Nationaal Comité Handhaving Rijkseenheid. Maart, augustus 1947, augustus 1952. 3 katernen en 5 stukken.
- 116** Resoluties en bekendmakingen van het Nationaal comité Herstel Rijkseenheid. Gestencild, januari 1947 - oktober 1949. 1 omslag.
- 117** Note verbale van het Nationaal Comité aan de minister-president. Gestencild. 20 februari 1947. 1 katern.
- 118** Tekst van de rede van de koningin van 6 december 1942, nota in deze en brief van A.H.J. Lovink over voor- en nageschiedenis van deze rede, z.d. en 12 januari 1946. 1 omslag.
- 119** Briefwisseling met het Kabinet der Koningin e.a., request en nota's inzake een audientie bij de Koningin. 24 september 1947 - 30 maart 1948. 1 omslag.
- 120** Nota over de rede van de Koningin van 3 februari 1948 en telegram

-
- in deze. Met bijlage.
Februari 1948. 3 stukken.
- 121** Telegrammen aan de Koningin, met antwoordbrief.
Juni, juli 1948, maart 1949. 4 bladen.
- 122** Brieven, aide-memoir verslagen en notities inzake de audientie van
het dagelijks bestuur van het Nationaal Comité bij H.M. de Koningin
op donderdag 11 augustus 1949. 1 omslag.
- 123** Request aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal met het
verzoek de leden van het Kabinet en hun ambtsvoorgangers
strafrechterlijk te vervolgen. Gestelcild,
april 1948. 1 katern in 4-voud.
- 124** Bevrijdingsmanifest van de Perhimpunan Indonesia aan het
nederlandse volk, gedrukt.
(1945). 1 stuk.
- 125** Brief van de minister van Overzeesche Gebiedsdelen Logeman aan
Van Mook over de zelfbesturende landschappen en het overleg met
Den Haag, notities over Van Mook en een nota van Van Helsdingen
over de Malino-conferentie.
19 juni, augustus 1940. 1 omslag.
- 126** Notulen van de besprekingen te Linggadjati tussen Schermerhorn,
Van Poll, De Boer enerzijds, en Sjahir, Roem c.s. anderzijds. Getypt.
22, 24 oktober, 1, 4, 11, 12, 13, 15, 1n 18 november 1946. 11
katernen.
- 127** Briefwisseling tussen Romme, Welter, Gerretson e.a. over de
betekenis van de formule "Koning der Nederlanden als spil van de
organisatie der Souvereine Unie". Gestencild.
Maart - april 1947. 1 katern.
- 128** Resoluties I - IV van de Tweede Sumatra Conferentie te Medan
inzake het Van Royen-Roen accoord. Gestencild.
29 mei 1949. 2 katernen.
- 129** "Kort verslag van de vergadering van de voorlopige federale
regering" inzake de status van Nieuw-Guinea. Gestencild.
29 september 1949. 1 katern.
- 130-137** Telegrammen, nota's en brieven van prof. C. Gerretson, met
antwoorden en bijlagen.
Januari 1947 - juli 1958. 8 omslagen.
- 130** januari - december 1947.
- 131** januari - december 1948.

-
- 132** mei 1949 - oktober 1950.
133 april 1952 - oktober 1952.
134 juli - december 1953.
135 februari - december 1954.
136 januari - december 1956.
137 januari 1957 - 21 juli 1958.
- 138** Brieven over de huldiging van prof. Gerretson bij zijn 75ste verjaardag en over een benoeming aan de Vrije Universiteit. Met bijlagen.
november - december 1950. 1 omslag.
- 139** Nota's, artikelen en redevoeringen van prof. Gerretson: "De Geheime reserves van Renville", "Het amendement Tilanus geschrapt", "Tilanus contra de C.H.U.", "Democratie en Hoogeschool", "Rekenschap" en "De Rijksgedachte". Gestencild en gedrukt.
1949 - 1954. 1 omslag.
- 140-142** Brieven, telegrammen en nota's van dr. J.W. Meyer Ranneft, met doorslagen van brieven aan W. Schermerhorn, H. Kraemer e.a.
Oktober 1945 - februari 1950. 3 omslagen.
140 oktober 1945 - december 1950.
141 januari - december 1948.
142 januari 1949 - februari 1950.
- 143** "Sinister page in U.S. history" door P.S. Gerbrandy, J.W. Meyer Ranneft en Ch.J.I.M. Welter. Gestencild.
1949. 1 katern.
- 144** Tekst van redevoeringen van Gerbrandy, Gerretson, Helfrich en Meyer Ranneft op de protestvergadering. Getypt.
20 augustus 1949. 1 omslag.
- 145** Brieven en nota's van dr. W.K.H. Feuilleateau de Bruyn, C.E.L. Helfrich, J. van Soest, prof. J.H.W. Verzijl en prof. G.A.Ch. Weyer.
Getypt en gestencild,
januari 1947 - november 1951. 1 pak.
- 146-148** Nota's, brieven en redevoeringe. Getypt en gestencild.
Augustus 1949 - januari 1952. 3 bundels.
146 aan en van: anoniemi, J.P. Banckx, M. Bachrach, H. Baudet, E.H. von Baumhauer, Bond eigenaren indonesische suiker cultures, barones H. de Vaynes van Brakell, L. de Bruine, Sir Neville Butler, Th. G. Cassa, C.H.U., Churchill, M. Davidson, H. Booyeweerd, W. Drees, E. Drenthem Soesman, Gerretson, Van Eibergen Santhagen, Van Eijsinga, J. Fabius, W.W. Feith, W.K.H. Feuilleateau de Bruyn.

- 147** Gerretson, H.D. Gideonse, Götzen, J.A. van Hamel, A.H. van Heek, Van Heerdt (Welter), C.E.L. Helfrich, Van Helsdingen, I.C.C.C. (Internationale Raad van Christelijke Kerken), Mr. W.J. de Jonge, M.W.C. de Jonge, E. de Jong Swemer, P.A. Kerstens, Van der Kieft, A.G. Koops Dekker, C. Hul Korthale Altes, A.M.W. ter Laag, G.J. de Lint, W.R. Mathews, MacArthur, J.W. Meyer Ranneft, E.H. Michelson, S.J.R. de Monchy, H.J. van Mook, M.R. Loze, J. van Noortwijk, P.J. Oud.
- 148** R. Pollema, Quintin, Pope, L. Polhaupessy, R.T.C., H. Rose, K. van Rijckevorsel, K. Schouten en K. Hazenberg, J. Schouten, J.P. Sanders, J.M. Somer, Soekarno, Soengkono, motie Soebardio (K.B. 16 november 1938), P. Sweers, Pierre Sweers, Van Sittard, Ver. Ned. Indische Oudstrijders, J. Verboom, J.H.W. Verzijl, V.V.D., Ned. Volksunie, Ch. Welter, W. Wentholt, G.A.P. Weyer, C. de Wilde, S.U. Zuidema.
- 149** "G.J. Lammers, De Rijksconstitutie; Feuilleteau de Bruyn, Klare taal; Het onwettige Rooms-rode coalitiebeleid; Voorbereiding van de rijksconferentie; Analyse van de toestand op Sumatra", e.a. publicaties, gedrukt en gestencild.
1945 - 1948. 1 omslag.
- 150** Briefwisseling, met: L.S. Amery, A. Anema, Beelaerts van Blokland, W. Belonje, F.W.H. van Beuningen, Neville Bland, J. Brinkert, J.H.F. Bloemers, J.T. Brockway, D.W. Brogan, N. Butler, W.S. Churchill, G.N. Clark, R.P. Cleveringa, K. Courcy, E.P. Dick, E. Ego, S. Feuilleteau de Bruyn, G. Gaulé, C. Gerretson, J.A. van Hamel, A.H. van Heek, Chr. Hollis M.P., S. Hornbeck, K. Kitsen Clarck, H.B.N. Ledeboer, J. ? anriott, G. Merrell, J.W. Meyer Ranneft, C.M. Meihuizen, W.H. Mellema, E..Michiels van Verduynen, Desmon Morton, A.G. Pape, C. Pot, H. Ringers, M. Ruppert, R.V. Scott, Lord Swinton, L.W.G. Scholten, W.J. Schot, R.W. Schwank, A.W.L. Tjarda van Starkenborgh Stachouwer, C.W. Stheeman, John, F. Steward, G. Straschnov, A. Shilling, M. Taylor, R. Van Sittart, H. Veersema, C.A.P. Weyer, C.M. Wimmers inzake zijn boek, De Scheuring van het Koninkrijk, Kampen 1951; Indonesia, Londen 1950, met perscommentaren.
September 1949 - december 1952. 1 bundel.
- 151** "De geslaagde Ronde Tafel Conferentie" en andere publicaties van prof. Gerbrandy in "Nieuw Nederland" en de "Haagse Post", met bijlagen.
februari - december 1949, november 1954. 1 omslag.
- 152** Teksten van zijn radioreden als voorzitter van het National Comité Handhaving Rijkseenheid. Met bijlagen, getype en gestencild.
2 januari 1947 - 17 januari 1949. 1 omslag.

-
- 153** Beschikking van de regeringscommissaris voor het radiowezen mr. L.A. Kesper, waarbij prof. Gerbrandy gedurende twee maanden het gebruik van de radiomicrofoon wordt ontzegd, met requesten, ministeriële beschikking, nota's en perscommentaren.
3 september - oktober - november 1947. 1 omslag.
- 154** "De Japanse tijdbom", "De dreigende verwording van het koninkrijk", "De ronde tafel conferentie en haar overeenkomsten" en andere redevoeringen van prof. Gerbrandy. Getypt.
februari 1947 - oktober 1950. 1 omslag.
- 194** Agenda's, notulen en aantekeningen van vergaderingen van het Nationaal Comité Handhaving Rijkseenheid,
14 december 1946 - 5 november 1947. 1 omslag
- 195** Stukken betreffende de organisatie van het Nationaal Comité Handhaving Rijkseenheid,
1947. 1 omslag.
- 196** Circulaires met enkele ingekomen en doorslagen van uitgaande brieven van het Nationaal Comité Handhaving Rijkseenheid aan de provinciale, plaatselijke en stedelijke comités,
1947 - 1948. 1 omslag.
- 197** Verslag van een bespreking met vertegenwoordigers van de AVRO en NCRV inzake het aan het Comité Rijkseenheid ter beschikking stellen van radiosendtijd,
februari 1947. 1 stuk.
- 198** Stukken betreffende het opstellen van een petitie aan de Staten-Generaal,
1947. 1 omslag.
- 199** Stukken betreffende de totstandkoming van het beginselprogramma van het Nationaal Comité Handhaving Rijkseenheid 'Kritiek en Program'.
1947. 1 omslag.
- 200** 'Vertrouwelijke' brieven van H.A. Lunshof, P.S. Gerbrandy en Ch.J.I.M. Welter houdende informatie omtrent de Indonesische kwestie, bedoeld als voorlichting voor buitenlanders, in het Engels, gedrukt
1947. 1 omslag.
- 201** Vertrouwelijke nieuwsbulletins van de Stichting Voorlichting Buitenland, afd. Nederlands nieuws,
1947. 1 omslag.

-
202	Stukken betreffende de Grondswetswijziging van 1948.	1 omslag.
203	Stukken inzake het opstellen van een aan de Staten-Generaal te zenden manifest, 1949.	1 omslag.
204	Krantenknipsels betreffende de Indonesische kwestie 1947 - 1949.	1 omslag.
205	Artikelen en teksten van toespraken van prof. Gerbrandy, ca. 1947.	1 omslag.
206	Nota's, memories en teksten van redevoeringen van diverse personen, 1947 - 1949.	1 omslag.
207	Concepten van teksten en radiotoespraken, opgesteld door leden van het Nationaal Comité Handhaving Rijkseenheid, 1947.	1 omslag.
208	Naamstempel P.S. Gerbrandy.	1 object.
<i>A.R. PARTIJ EN AMBON.</i>		
155	Briefwisseling met Jan Schouten, voorzitter van de anti-revolutionaire Tweede Kamerfractie, maart 1948 - september 1952.	1 omslag.
156	Brieven en nota's van en een mede-opposanten en het Centraal Comité van A.R. Kiesverenigingen over de positie van de A.R. Partij en over het dirigisme, december 1950 - juli 1952.	1 omslag.
157	Stukken betrekking hebbende op beswaren tegen het A.R.-beleid van M. Ruppert (Chr. Nat. Vakverbond) en het Centraal Convent van februari 1949, januari - april 1952 en de deputatenvergadering van januari, april 1952.	1 omslag.
158	Brieven en krantenknipsels betreffende het zitting nemen van de A.R. Partij in het Kabinet-Drees, juli - november 1952.	1 omslag.
159	Briefwisseling met en inzake de A.R. Partij, oktober 1952 - juli 1954.	1 omslag.

-
- 160** Briefwisseling met het Centraal Comité en met anderen inzake de houding van de A.R. Partij ten aanzien van de kwestie Ambon, mei 1953 - mei 1957. 1 omslag.
- 161** "Ambon en de Anti-Revolutionaire Partij", tekst van zijn brochure met bijbehorende briefwisseling, april 1955 - augustus 1959. 1 omslag.
- 162** Stukken betreffende de positie van de Republiek der Zuid-Molukken, oktober 1950 - april 1957. 1 omslag.
- 163** Brief van prof. Gerbrandy dat hij zich niet meer voor de Tweede Kamer beschikbaar stelt, met bijlagen. 31 december 1958. 4 stukken.
- 164** Stukken betrekking hebbende op zijn benoeming tot erelid van het Centraal Comité van de A.R. Partij in het partijconvent van 31 oktober 1959. 1 omslag.
- 165** Teksten van zijn redevoeringen voor A.R.-vergaderingen, met bijlagen. december 1953 - december 1956. 1 pak.
- 166** Notulen van de programcommissie II en teksten van redevoeringen van prof. Zijlstra, dr. Berghuis en drs. Hazenbosch, gestencild. april - juni 1953, oktober 1957. 1 omslag.
- 167** Statistische analyse van de A.R. Partij, gestencild. oktober 1951. 1 deel.
- 168** Brochures, referaten en weekbladen met politieke beschouwingen. 1946 - 1952. 1 pak.
- 169** Briefwisseling met de vertegenwoordigers van de republiek der Zuid-Molukken en met de stichting "Door de eeuwen trouw", met bijlagen. september 1953 - november 1957. 1 omslag.
- 170** Brochures, stencils, e.d. betreffende de republiek der Zuid-Molukken, 1950 - 1958. 1 omslag.
- 171** Memorandum betreffende Nieuw-Guinea en de Republiek der Zuid-Molukken en request inzake een op te richten landontginningsstichting "Nieuw-Holland", gestencild en getypt, 1950, 1957 en z.d. 3 katernen.

-
- 172** Brieven en rapporten over steunverlening aan kapitein R.P.P. Westerling en over de machtsstrijd op Java, januari 1950 - mei 1951. 1 omslag.
- 173** Briefwisseling als voorzitter van het Jungslägerfonds, februari 1956 - februari 1957. 1 pak.
- 174** Perscommentaren op het proces Jungsläger en tekst van de rede van prof. Gerbrandy ter herdenking van Leon Jungsläger, maart - mei 1956. 1 pak.
- 175** "Searchlight on Indonesia" door D. Dumitro, gestencilde studie, 31 december 1959. 1 katern.
- EUROPESE EENHEID, DS. HASPER, APARTHEID EN DIVERSEN.***
- 176** Brief van Evert A. Vermeer over de Europese integratie, met diens antwoord. 10 augustus, 8 oktober 1953. 2 katernen.
- 177** Brieven en nota's van dr. ir. M.D. Dijt te Haarlem over de Europese economische eenheid, met bijlagen en antwoordbrieven, februari 1954 - augustus 1958. 1 pak.
- 178** Briefwisseling met F.J. Paans, adviseur van het Twentsche Kolensyndicaat over de Europese kolenmarkt, met bijlagen, april 1955 - februari 1960. 1 omslag.
- 179** Tekst van zijn rede "Topconferenties en staatkundig beleid in Nederland" en briefwisseling, november 1959 - oktober 1960. 1 omslag.
- 180** Briefwisseling met en over ds. Hasper en nota's, opgemaakt en ontvangen als lid van de verzoeningscommissie Gerbrandy, mei 1957 - april 1960. 1 pka.
- 181** Brochures en nota's betreffende de kwestie Hasper, april 1953 - juli 1960. 1 pak.
- 182** Nota over de voorgenomen wijziging van de statuten van het Studentecorps van de Vrije Universiteit, met brieven, december 1959, januari 1960. 1 omslag.
- 183** Brief van mr. C.M. Wimmers over de universiteit te Potchefstroom, Zuid-Afrika, met bijlage, 6 november 1953. 2 stukken.

-
- 184** Brieven van en aan prof. dr. S.P. Engelbrecht te Pretoria over de apartheidspolitiek, met bijlagen, oktober - november 1960. 1 pak.
- 185** Tekst van zijn rede bij de onthulling van het standbeeld van Th.M.Th. van Welderen baron Rengers, met bilagen o.m. betreffende J.P. Wiersma's biografie van Rengers, mei - oktober 1955. 1 omslag.
- 186** Tekst van zijn rede bij het 75-jarige bestaan van de christelijke school te Gauw, Friesland, met bijlagen. 4 oktober 1955. 1 omslag.
- 187** Tekst van zijn toespraak bij de crematie van prof. B. van der Pol, met bijlagen, december 1959. 1 omslag.
- 188** Manuscript-studie "Onpartijdigheid in de politiek", februari 1960. 1 omslag.